

מנחות דף עד

עניין: מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן לכהנים

רמב"ן צו ויקרא ו, י

והוסיף בכהנים וכל מנחת כהן כליל תחיה לא תאכל (פסוק טו). אמר הרב במורה הנבוכים (ג מו), כי הטעם בעבור שכל כהן מקריב קרבנו הוא בעצמו, ואם יקריב מנחה ויאכלנה הוא בעצמו כאילו לא הקריב דבר, כי מנחת יחיד לא יקריב ממנה כי אם הלבונה והקומץ, ולא די מיעוט זה הקרבן אלא שיאכלנה, וידמה שלא הקריב קרבן כלל, ולכן ישרפו את כלה²⁷:

משך חכמה צו ויקרא ו, טז

שתחזור אליו לאכלה⁸. ומלבד זה אינו מושכל⁹, שאם כי הכהן ובעלים בזה נתכפרו, הוא מפני המצוה שיש באכלם בקודש בני אהרן משרתי השם, ובזה הזכות הוא נתכפר לבעלים¹⁰, וזה לא יתכן שהכהן יאכל חטאתו ובוזה יתכפר הוא¹¹. לכן אמרה תורה שמנחת כהן כולה כליל. אבל חטאת, שמקריביו המה רבים, נאכל גם חטאת כהן¹², וכן מפסיד חיותה של החטאת ששוחטה לכפרה¹³. ולכן בשמיני למילואים (להלן ט, ב) שאהרן הקריב "עגל בן בקר (לחטאת)", וכל הכהנים היו בניו, ואם יאכל בשר החטאת הלא הוא אוכל של עצמו – שמה שבניו אוכלים גם כן כאילו אוכל הוא – ואין זה מהניאות שבמה שיאכל את של עצמו יכפר על עצמו, לכן היה נשרף הגם כי היה החטאת חיצונה¹⁴,

טור על התורה פרשת צו ויקרא ו, י

טז וכל מנחת כהן כליל תחיה. פי' הרמב"ם (מו"ג ג, מו) הטעם לפי שהכהן מקריב קרבנו בעצמו וכן יקריב מנחתו, ואם הקריבה ואכלה, הוי כאלו לא הקריב כלום, שאין למזבח מנחה אלא הקומץ והלבונה, שהוא דבר מועט ואינו נראה בהקטרה, ולא דמיא לחטאת שיש בה אימוריין למזבח*, לכן צוה הכתוב שתהיה כולה כליל*. וקשה לזה הטעם מחטאת העוף, שאין למזבח אלא דמה* (מושב זקנים):

קרו פני משה פרשת צו, טז

ושמעתי מידיי הרב הגדול ר' אשר זליג הלוי בערקאוויץ ליטו ע"פ הגמרא ורש"י כרימות ח ע"ב – ט ע"א דגר יכול להביא העולה לקרבן גרות שלו או עולת בהמה או עולת העוף, אבל כשמביא עוף לרין להביא שנים משום "שלהביא פרידה אחת אי אפשר שלא מנינו בכל התורה כולה", וראה רש"י שם ט' ע"א ד"ה והקריב שכתב דקרבן שלם של עוף הוי שנים דוקא, דוק שם היטב צגמרא וצ"ע, והמתבאר מזה דחיוצ קרבן העוף הוא קן, דהיינו שני עופות, או שניהם עולות או אחד לחטאת ואחד לעולה, ושניהם ניחד הוי קרבן אחד שלם וכל חד לעצמו הוי חצי קרבן. [זה צקרבנות מוכה דוקא, אבל בעולת נדבה מרביצין מוקרא דיכול להביא אפילו פרידה אחת]. ולפי"ו מיושב קושיית הטור על המורה בפשטות, דאף דנחטאת העוף אין למזבח אלא דמה אבל עם כל חטאת העוף צאה עולה צדה והיא חצוי השני של הקרבן וניחד הן קרבן שלם, והעולה הוי כולה לאשים. וגם הראה הן לדושי הגרי"ז על הרמב"ם פי"ד ממטה"ק הל"ב דקדק בלשון הרמב"ם (והוא ממשנה מנחות קד, ע"ב) שנים מתנדבים או נודרין קרבן עולה... ואפילו פרידה אחת של תורים או בני יונה מביאין צנחפות. וז"ע מאי רבותא דפרידה אחת יותר משאר כל הקרבנות שצאים צנחפות ומאי אפילו פרידה אחת. פרידה ופרידה קרבן צפני עזמה היא. והעלה שם הגרי"ז ע"פ דברי רש"י הנו' צסוגיא דקרבן הגר וגם מדברי רש"י צנחמים ס' דהא קמ"ל המשנה והרמב"ם שאפילו פרידה אחת צאה צנחפת שחפוט, דהא דנחבאר דעיקר השם של קן הוי שנים לאו דוקא לענין מוכה נאמרה, דמיעוט קן שנים אלא אף צנדרים ונדבות איתיה, דזה מדין קרבן שלם של עוף ושפיר שייך גם צנדר ונדבה, אלא דמרביצין מוקרא דעולת נדבה צאה אפילו פרידה אחת אף שאינה קרבן שלם, ושפיר ועוד כתב לי הר"ר אשר זליג ליטב קושיית הטור מהך דכתב האבן עזרא שחטאת הצאה צדלות הוי שני תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה, ולכאורה מאי שייטה דעולה להכא, דאם אין ידו משגת חטאת בהמה יציא חטאת עוף צמקומה, ועולה מה ענדיתה כאן. וציארו האב"ע שהעולה כנגד האימורים של חטאת בהמה, שהם חלק מזבח, והשני הוי חטאת כמשפט. והיינו דנחטאת העוף אין למזבח אלא דמה. ולפי הנ"ל מיושבת קושיית הטור ביתר שאת, שהרי החטאת הוי חציה השני של העולה, ושניהם יחד הוי קרבן שלם, אחד למתן דמים ואחד לחלק מזבח. וראה

שם משמואל פרשת צו תרע"ג

וכל מנחת כהן כליל תחיה לא תאכל. יש ליתן טעם בזה, דהנה כ"ק אבי אדומור"ר וצלה"ה הגיד הטעם דכהנים צריכים בגדים ואם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, ולויים אינם צריכים לבגדים. ואמר כי הכהנים באשר הם פנימיים ועבודתם בחשאי צריכים בגדים לכיסוי הפנימיות כמו שכל דבר פנימי צריך כיסוי, וכן הנשמה כשבאה לזה העולם צריכה לכיסוי שהוא הגוף, וכן מלאך כשנשתלה לזה העולם צריך ללבוש גופני, אבל לויים שעבודתם בהתגלות בשיר ובקול אינם צריכים לכיסוי. עכת"ד. והנה הא דלא סגי לכהן הכיסוי כמו לכל נשמה דהיינו הגוף, מוכרחים לומר דגם גופו קנה מדרגה פנימית ע"כ גם גופו צריך לכיסוי הבגדים, וכן מוכח מדברי המהר"ל שפירש בשם אהרן שאותיותיו הן פנימיות ה"א היא אמצע היחידות, רי"ש אמצע המאות, נו"ן אמצע העשיריות, והאל"ף היא אלופו של עולם המאיר בו. והנה שם של והנה מנחה שקומצין ממנה הקומץ להקטיר לגבוה היינו שכל חלקי הקדושה שהיו מפורזים בכל המנחה נקבצו באו כולם בקומץ ועולין לגבוה והשיריים נאכלין לכהנים. והקומץ במקום הדם שבמזבח, שהדם הוא הנפש ובו נקבצים כל חלקי הקדושה והחיות של הזבח, והקומץ לגבי שיריים הוא כערך הנפש לגבי הגוף שהיא פנימיות המנחה ונקרא אזכרתה כי זכירה היא פנימיותו של דבר, וכן שבת יומא דנשמתא כתיב ב' זכור, ונבחר הקומץ לגבוה כמו שנבחרה הנשמה מהגוף, כמ"ש בזה"ק שהקב"ה אתרעי בנשמתא דבר נש ולא בגופא, וע"כ כהנים שגם גופם במדרגת נשמה ע"כ כולה כליל ואין בה קמיצה. ובוה יובן טעמו של ר' שמעון דס"ל מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבין לעצמן, דמאחר שהוא חטא חטא שוגג זה מתיחס לגוף ולא לנשמה, שוב א"א שיהי' גופו עוד במדרגת נשמה, ודי שזה קרב לעצמו וזה קרב לעצמו. ורבנן סברי דמ"מ מאחר שאין נפסל מהכהונה, ואפי' כ"ג שסרח מלקין ומחזירין אותו ואין למעלתו השתנות, ע"כ אין בו קמיצה כלל:

פרדס יוסף פרשת צו אות לו

דגם בחטאת כן, ותירץ הטור (צו ה, ט"ו) דמכל מקום האימוריין קריבין, וחזר והקשה מחטאת עוף והניח בקושיא. וי"ל כיון דחטאת עוף לא בעי רק עם עולת עוף א"כ שפיר הוי חלק לגבוה ג"כ, (וכמו שכתב אבן עזרא (ויקרא ה, ז) גבי קרבן עולה ויורד דהעולה במקום אימורים).